

Pohjois-Karjalan perhekeskuksen toimintasuunnitelma 2023-2025

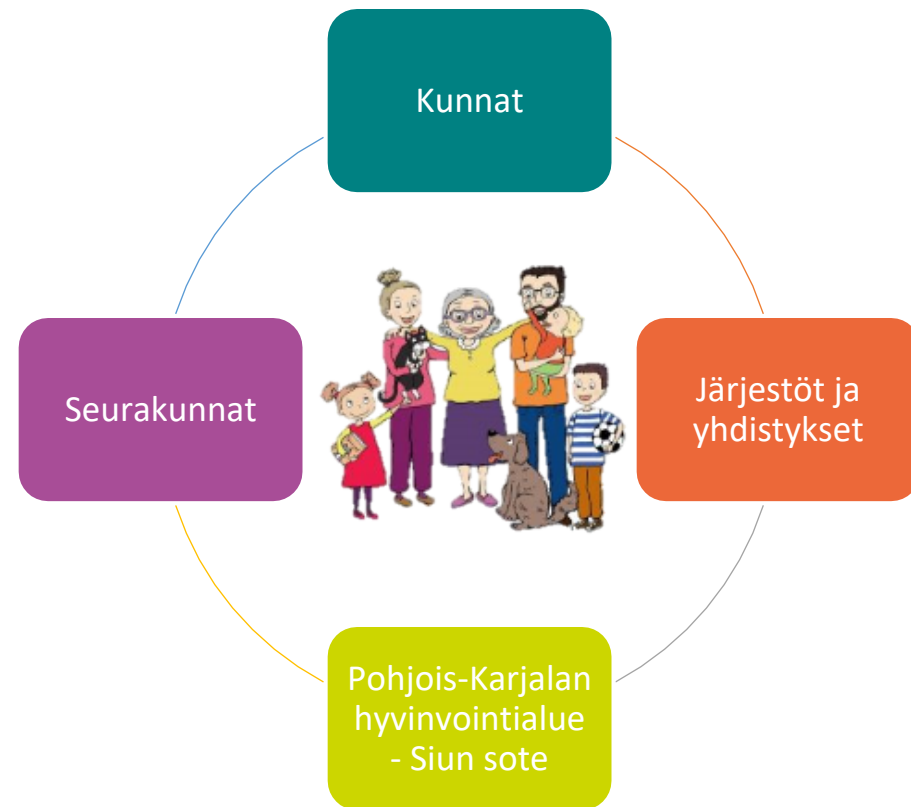
PERHEKESKUS

Mukana elämässä.

Laatijat:

Minna Hurmekoski, Sonja Hartikainen, Juha Ryyänen ja Marika Myllynen
sekä

Pohjois-Karjalan perhekeskuksen maakunnallinen ohjausryhmä

LUONNOS 8.12.2022

Perhekeskuksen palvelukokonaisuus ja tehtävät

Mikä on perhekeskus?

Kun olet lapsille, nuorille ja perheille suunnatussa palvelussa, olet perhekeskuksessa.

Saat tarvitsemasi avun ja tuen varhain, viiveettä, kohdennetusti ja koordinoitusti.

Perhekeskuksen toimintasuunnitelman tausta

Toimivan perhekeskuksen kehittäminen onnistuu ja sitä nopeuttaa yhdessä valmisteltu toimintasuunnitelma.

Perhekeskusta koskeva toimintasuunnitelma liittyy sekä kunnissa että hyvinvointialueella laadittaviin ja päivitettäviin muihin lapsia, nuoria ja perheitä koskeviin suunnitelmiin.

Perhekeskuksen toimintasuunnitelma linjaa perhekeskusten yhtenäistä kehittämistä maakunnassa ja hyvinvointialueella.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lautakunta päättää hyvinvointialueen osalta toimintasuunnitelmasta, joka koskee lasten, nuorten ja perheiden palvelujen järjestämistä perhekeskusverkostoissa, seuraa sen toteutumista ja vastaa em. toiminnan strategisesta ohjauksesta hyvinvointialueen osalta.

Perhekeskuksen palvelulupaus lapsille, nuorille ja perheille

Kun tarvitset apua...

...autamme Sinua
toimimalla yhdessä ja
olemalla mukana
elämässäsi.

Perhekeskustoiminnan periaatteet

Lapsen edun ensisijaisuus

Lapsen oikeudet:

- Oikeus elämään ja kehittymiseen
- Lasten edun huomiointi kaikessa päätöksenteossa
- Syrjimättömyys
- Lasten näkemyksen kunnioittaminen

Lapsi-, nuori- ja perhelähtöisyys:

- Elämäntilanteen kokonaisuuden huomiointi
- Tarpeisiin vastaaminen
- Perheiden osallistuminen palveluiden kehittämiseen

Laadukkaat ja vaikuttavat palvelut:

- Yhdenvertainen saavutettavuus
- Oikea-aikaisuus
- Jatkuvuus
- Monialaisuus

Yhteensovittavan johtamisen vahvistaminen:

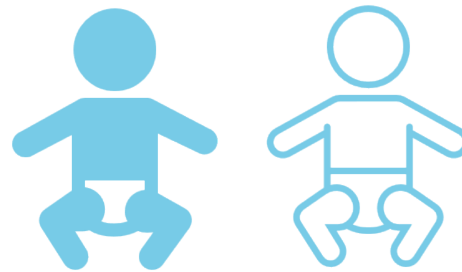
- Edistävä ja ehkäisevä toiminta
- Kumppanuus ja osallisuus
- Yhteensovitetut palvelut (palvelukokonaisuus ja -prosessit)

Lapset Pohjois-Karjalassa

Vuonna 2021 väestömäärä
163 281

Syntyneiden
määrä lisääntyi
vuosina 2020-
2021
2,36 %

Vuonna 2021 syntyneitä
1 173

Alle 18-vuotiaiden
osuus
väestömäärästä
16,4 %

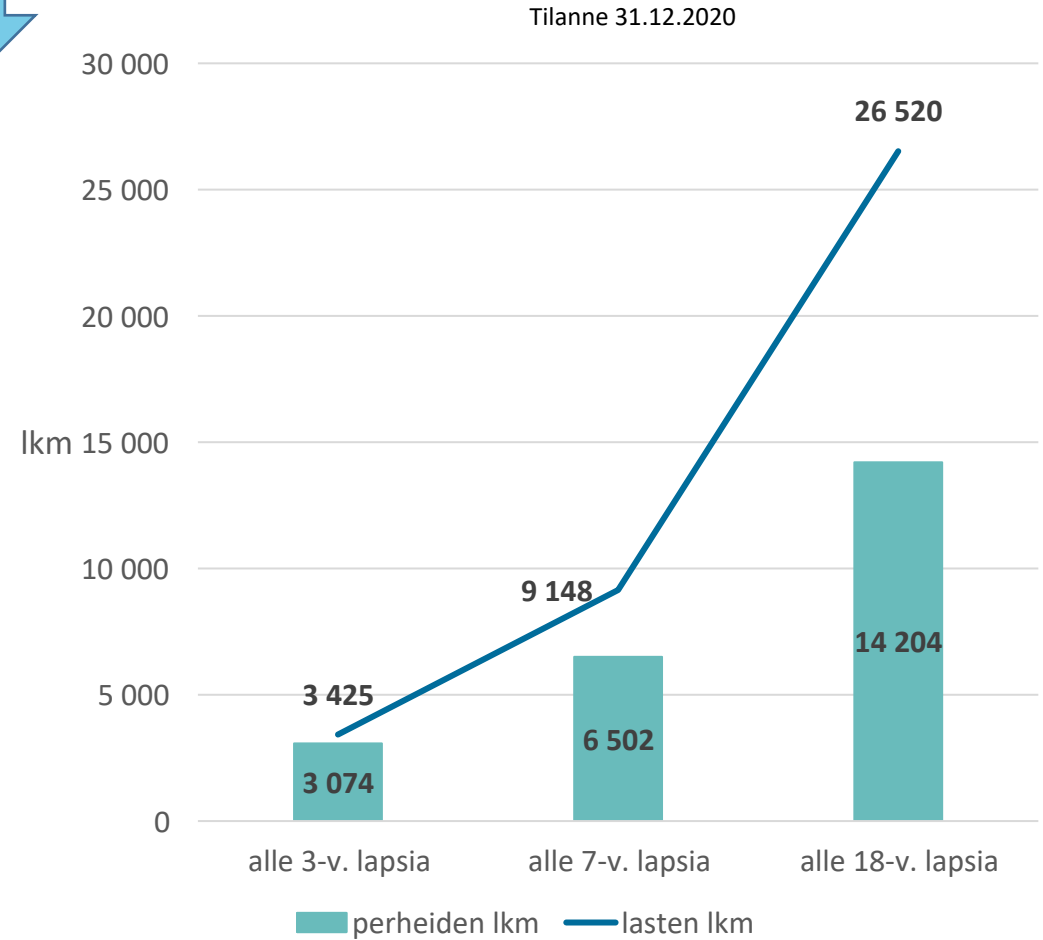
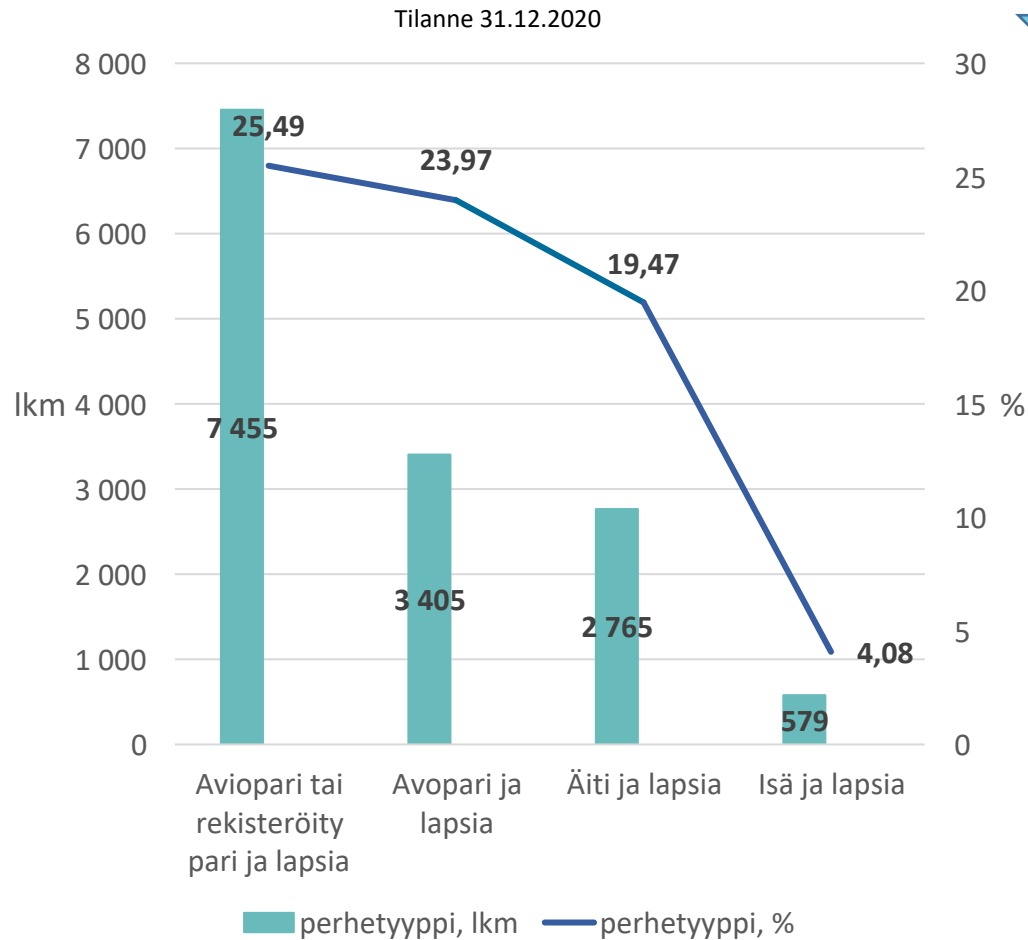

Vuonna 2021 alle 18-vuotiaita
26 829

Lähde: Tilastokeskuksen StatFin-tietokanta.

Lapsiperheet Pohjois-Karjalassa

Vuonna 2020 lapsiperheitä yhteensä
14 204
(32,8 % kaikista perhetyypeistä)

Lähde: Tilastokeskuksen StatFin-tietokanta.

Perhekeskustoiminnan lyhyt historia ja nykytila

Perhekeskus on lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointia ja terveyttä edistävä sekä varhaista tukea, hoitoa ja kuntoutusta tarjoava monialainen palveluverkosto.

Perhekeskukset pohjautuvat ja niitä kehitetään perhekeskustoimintamallin avulla.

Maakunnallinen perhekeskustoimintamalli on luotu vuosien 2016-2018 aikana valtakunnallisen Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelman (LAPE) avulla.

Vakiinnuttaminen on tapahtunut vuodesta 2019 eteenpäin.

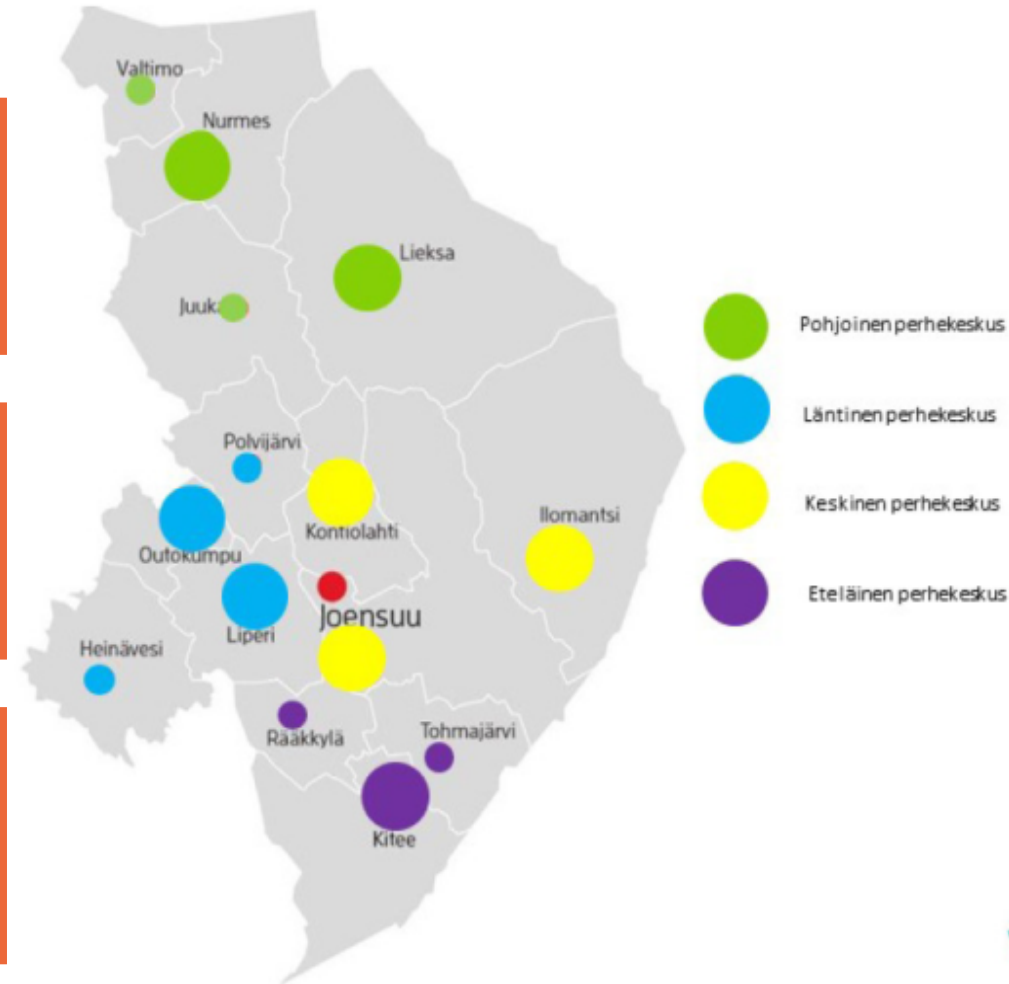
Pohjois-Karjalan perhekeskusverkosto palvelee maakunnan kaikkia alle 18-vuotiaita lapsia ja nuoria sekä heidän perheitään.

Pohjois-Karjalassa on neljä alueellista perhekeskusta.

Alueelliset perhekeskukset muodostuvat Siun soten aluejaon mukaan: pohjoinen, keskinen, läntinen ja eteläinen perhekeskus.

Ainoan poikkeuksen Siun soten aluejakoon tekee Ilomantsi, joka kuuluu perhekeskusrakenteessa keskiseen alueeseen kunnan oman toiveen mukaan.

Jokainen kunta on osoittanut alueeltaan kohtaamispaikan, jossa yhdistykset ja järjestöt, seurakunnat, kunta sekä Siun sote järjestävät toimintaa perheille.

Perhekeskuksen toimijat

Perhekeskuksen palveluja kunnissa ovat muun muassa:

- varhaiskasvatus
- esi- ja perusopetus
- aamu- ja iltapäivätoiminta
- ammatillinen- ja lukiokoulutus
- kansalais- ja musiikkiopistot
- kirjastopalvelut
- taiteen perusopetus
- kulttuuri- ja liikuntapalvelut
- nuorisopalvelut
- harrastustoiminta.

Perhekeskuksen palveluja hyvinvointialueella ovat muun muassa:

- neuvolapalvelut
- koululaisten ja opiskelijoiden palvelut
- lapsiperheiden sosiaalipalvelut
- sosiaali- ja kriisipäivystys
- lastensuojelu
- terapia- ja kuntoutuspalvelut
- vammaispalvelut.

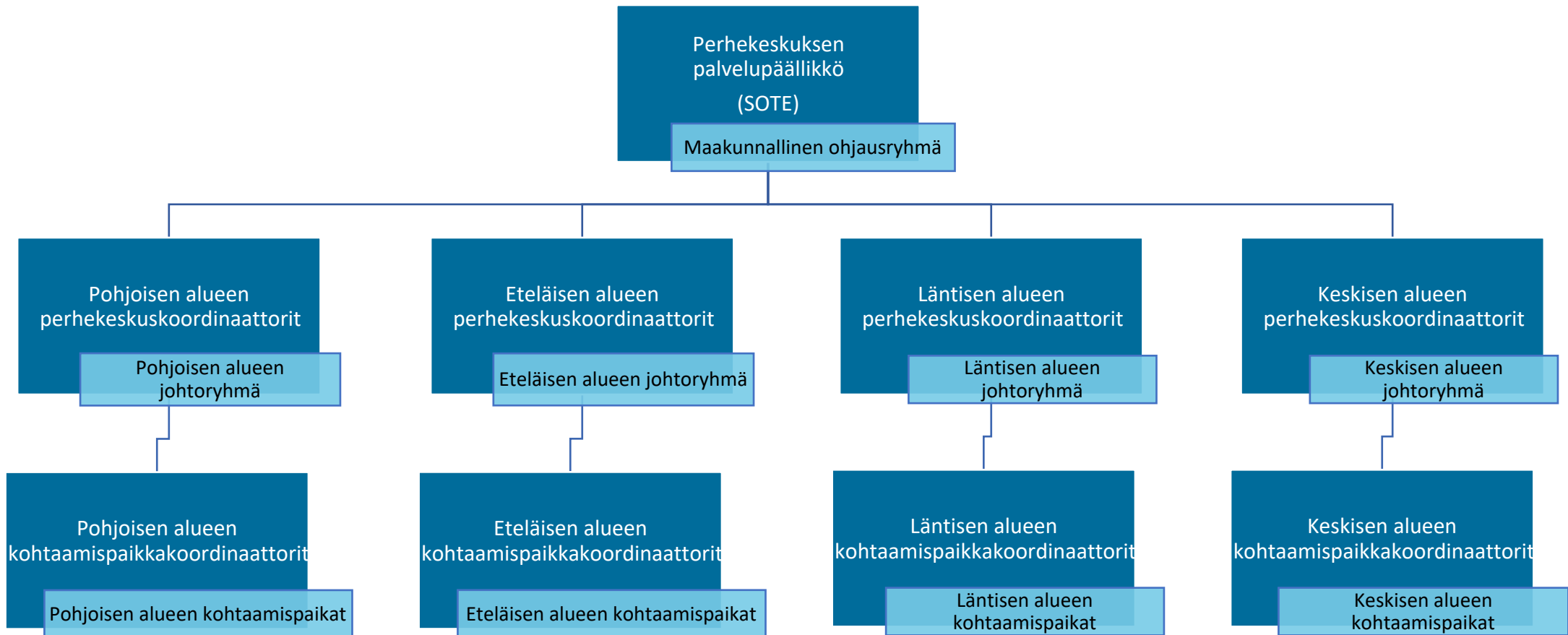

Perhekeskuksen palveluja 3. sektorilla ovat muun muassa:

- kohtaamispaikat
- yhdistysten ja järjestöjen lapsiperheille suunnattu tuki ja toiminta
- seurakuntien lapsi-, nuoriso- ja perhetyö
- harrastustoiminta
- iltapäivätoiminta.

Perhekeskuksen johtaminen, viestintä ja koordinointi

Perhekeskuksen verkostojohdamisen rakenne

Koordinaattoreiden tehtävänkuvat

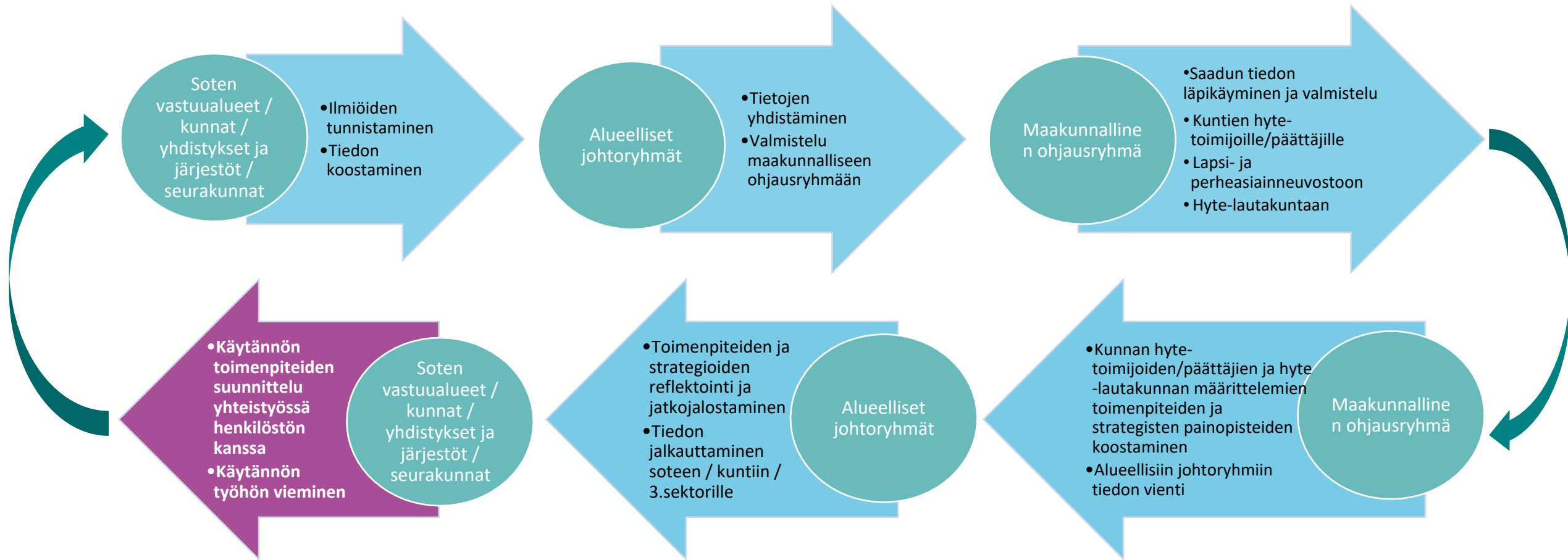
Perhekeskuskoordinaattori

- vastaa oman alueensa perhekeskustoimijoiden yhteensovittavasta toiminnasta yhdessä muiden alueen perhekeskuskoordinaattoreiden kanssa
- vastaa alueen perhekeskustoiminnan kehittämisestä yhdessä alueen muiden toimijoiden kanssa
- perehdyttää alueen muut toimijat perhekeskustoimintaan ja tiedottaa toimijoille perhekeskuksen toimintaan liittyvistä tavoitteista, toimintatavoista ja kertyneistä kokemuksista
  - tehtävänkuvat vaihtelevat taustaorganisaatiosta riippuen
  - perhekeskuskoordinaattoreiden tehtäväkuva päivitetään toimintakauden 2023-2025 aikana.

Kohtaamispaikkakoordinaattori

- toimii yhteyshenkilönä kunnan, soten ja kolmannen sektorin toimijoiden kanssa
- laatii kohtaamispaikan lukujärjestyksen
- huolehtii siitä, että toiminnan kehittämisen lähtökohtana on alueen lasten ja perheiden toiveet ja tarpeet
- vastaa kohtaamispaikan toiminnan kehittämisestä ja arvioinnista toisten toimijoiden kanssa
- huolehtii asukkaiden osallisuudesta, toiminnan kehittämisestä ja toteuttamisesta
- perehdyttää kohtaamispaikkojen toimijat paikan toimintaan
- vastaa siitä, että kohtaamispaikka täyttää kohtaamispaikoille laaditut kriteerit
- vastaa toiminnasta tiedottamisesta suunnitelmallisesti ja yhdessä kolmannen sektorin kanssa.

Tiedolla johtaminen ja koordinointi

Tutkittuun tietoon perustuvat toimintatavat

Tiedolla johtaminen

Ajantasaiseen ja laadukkaaseen tietoon perustuvaa päätöksentekoa.

Vaikuttavien edistävien ja ehkäisevien käytäntöjen ja menetelmien määrätietoista käyttöönoton johtamista.

YK:n lapsen oikeuksien komitea on korostanut tietoperustaisuuden merkitystä lasten hyvinvoinnin ja oikeuksien edistämisessä.

Perhekeskustoiminnassa otetaan käyttöön ja lisätään tutkittuun tietoon perustuvia toimintatapoja, jotka kehittävät muun muassa perhekeskustoimijoiden kohtaamisen ja palveluohjauksen taitoja.

Yhteisesti käytössä olevia toimintatapoja, joihin on sitouduttu:

Lapset puheeksi –palvelumalli

Positiivinen pedagogiikka

Mielenterveysosaamisen vahvistaminen

Yhteisövaikuttavuus

Harrastamisen Suomen malli

Viestintä

Perhekeskuksen viestintäsuunnitelma laaditaan ja päivitetään samanaikaisesti Perhekeskuksen toimintasuunnitelman kanssa.

- Viestintäsuunnitelma päivitetään kevään 2023 aikana.

Tavoitteena on ottaa käyttöön Sähköinen perhekeskus, johon on koottu yhteen lapsiperheille tarkoitettuja palveluita, toimintaa ja tukea.

- Auttaa perheitä löytämään aiheeseen liittyvää tietoa helposti.

Kumppanuus ja yhteistyö

Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä 612/2021:

Laki hyvinvointialueesta 611/2021:

- 6 §: **Kunnan on tehtävä** hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä **yhteistyötä** kunnassa hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä tekevien **muiden julkisten toimijoiden, yksityisten yritysten ja yleishyödyllisten yhteisöjen kanssa.**
- 7 §: **Hyvinvointialueen on toimittava** hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä **yhteistyössä alueensa kuntien kanssa** ja tuettava niitä asiantuntemuksellaan. Lisäksi **hyvinvointialueen on tehtävä** hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä **yhteistyötä** hyvinvointialueen alueella hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä tekevien **muiden julkisten toimijoiden, yksityisten yritysten ja yleishyödyllisten yhteisöjen kanssa .**
- 10 §: **Hyvinvointialueella on vastuu** asiakkaiden sosiaali- ja terveydenhuollon **palvelujen yhteensovittamisesta** kokonaisuudeksi.

- 14 §: **Hyvinvointialueen ja sen alueen kuntien on neuvoteltava** vähintään valtuustokausittain tehtäviensä hoitamiseen liittyvästä **yhteistyöstä, tavoitteista ja työnjaosta.** Neuvottelussa **voidaan sopia ainakin** yhteistyön edellyttämistä **yhteistoimintarakenteista, toimintamalleista sekä yhteistyön edellyttämästä tiedonkulusta.**

Kumppanuutta tukeva rakenne

Alustava ehdotus hyvinvointialueen, kuntien ja sidosryhmien yhteistyöstä

Strateginen taso

- Kunnan johto ja poliittinen johto sekä hyvinvointialueen johto ja poliittinen johto

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen (hyte) operatiivinen taso (kunta – hyvinvointialue)

- Kunnan sisäinen ”hyteryhmä” sekä hyvinvointialueen ”hytetiimi”

Hyte-foorumit

Alueelliset kumppanuusryhmät

- **Perhekeskusverkoston** lisäksi ehkäisevä päihdetyö, elintapaohjaus, JANE, järjestöt, maakuntaliiton hyvinvointiryhmä, alueelliset valmiusryhmät, vaikuttamistoimielimet, oppilaitokset, yritykset jne.

Alueellinen hyvinvointikoordinaattoriverkosto

- Yhteensovittaa alueellisen ja kuntien hyvinvointikertomuksien ja –suunnitelmien tavoitteet, toimenpiteet ja seurannan

Perhekeskuksen tavoitteellinen toiminta, seuranta ja arviointi

Painopisteet ja tavoitteet lapsen, nuoren ja perheen näkökulmasta

Osallisuuden vahvistaminen

Lapset, nuoret ja perheet
mukana
perhekeskustoiminnan
kehittämisessä,
arvioinnissa ja
seurannassa

Lapsen, nuoren ja
perheen omatoimisuus

Viestinnän lisääminen

Tietoisuus
perhekeskustoiminnasta

Tieto palveluiden
saatavuudesta

Yhteensovittavan työn edistäminen

Erialaisten tarpeiden
huomiointi

Moniammatillinen ja
-alainen yhteistyö sekä
tiimityö

Vastavuoroisen kohtaamisen vahvistaminen

Arvostava ja kiireetön
kohtaaminen

Avoin ja suora keskustelu,
jolla tavoitellaan yhteistä
ymmärrystä

Painopisteet ja tavoitteet Perhekeskustoiminnan näkökulmasta

Perhekeskus- toiminnan vahvistaminen

Ohjausryhmän ja
johtoryhmien työskentely

Koordinaattoritoiminta

Lapsi- ja perheasiain- neuvoston kanssa tehtävä yhteistyö

Vaikuttaminen yhteisillä
aloitteilla ja lausunnoilla

Osallisuuden
vahvistaminen

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen

Lapsivaikutusten arviointi

Palveluiden ja toimintojen
yhteensovittaminen

Kustannus- vaikuttavuuden parantaminen

Voimavarojen
suuntaaminen
ennaltaehkäiseviin
palveluihin

Asiakaslähtöisyys ja selkeät
palveluprosessit

Talous ja resurssit

Perhekeskustoiminnalle ei ole erillisrahoitusta, vaan rahoitus ja resurssit tulee huomioida eri toimijoiden normaalissa budjetissa ja varata kunkin toimijan omaan talousarvioon.

Perhekeskustoiminnan yhteistyöhön haetaan mahdollisuuksien mukaan kansallisia avustuksia tai muuta hankerahoitusta yhdessä sovittujen tavoitteiden mukaisesti.

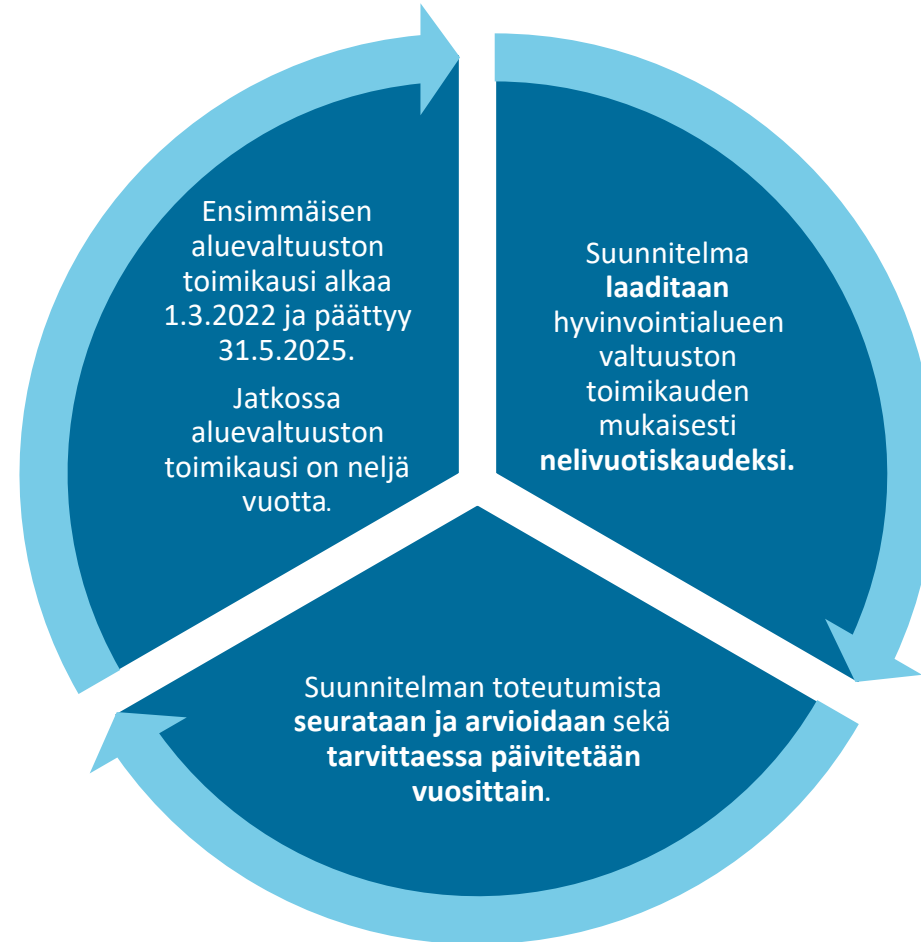

Perhekeskustoiminnassa edistetään lapsibudjetointia ja sen käyttöönottoa.

Kohtaamispaikkojen resurssien ja toimintaedellytysten turvaamisesta vastaavat yhdessä perhekeskuksen sosiaali- ja terveyspalvelut, sivistys- ja hyvinvointipalvelut sekä alueen järjestöt, yhdistykset ja seurakunnat. Lisävoimavaroja tuovat vapaaehtoiset ja sidosryhmät.

Toimintasuunnitelman toteutumisen seuranta

Perhekeskustoiminta hyvinvoinnin ja terveyden edistäjänä

Hyvinvointialueiden ja kuntien HYTE-kertoimet

Lastenneuvolan 4-vuotiaiden sekä kouluterveydenhuollon 8.-luokkalaisten terveystarkastuksista poisjäävien tuen tarpeen selvittäminen (hva)

Koulukuraattori ja –psykologiresurssit (hva)

Lasten tuhkarokko-vihurirokko-sikotauti (MPR) –rokotuskattavuus (hva)

Kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi, osuus 8. ja 9. luokan oppilaista (kunta)

Ylipaino, osuus 8. ja 9. luokan oppilaista (kunta)

Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17–24-vuotiaat, osuus vastaavan ikäisestä väestöstä (kunta)

Hyte-painopisteet:

yksinäisyys, mielenterveysongelmat sekä ylipaino ja lihavuus

Kouluterveyskyselyn tulokset - THL

- Tuntee itsensä usein yksinäiseksi
- Mielialaan liittyviä ongelmia kahden viime viikon aikana

FinLapset-kyselytutkimuksen tulokset - THL

- Synnyttänyt vanhempi tuntee olonsa yksinäiseksi
- Lapsen tavallisuudesta poikkeava epäsosiaalinen käytös

Tilastohaku - Tilasto- ja indikaattoripankki Sotkanet.fi

- Ylipainon (ml. lihavuus) yleisyys (%) 2-16-vuotiailla

Riskit ja ratkaisut

RISKIT (KUVAUS)	TODENNÄKÖISYYS	SEURAUKSET	RATKAISUT
Viestinnän sirpaleisuus	Lähes varma	Viestintä ei tavoita tarvittavia tahoja.	Vastuu viestinnästä sovituilla tahoilla.
Resurssien niukkuus	Mahdollinen	Perhekeskuksen kehittämiseksi ei ole riittävästi aikaa, jolloin toiminta hiipuu eikä kehity.	Kirjataan perhekeskustoimintamallin mukainen työ osaksi työnkuvia.
Toiminnan hajanaisuus	Todennäköinen	Tehdään päällekkäistä työtä, kustannukset kasvavat.	Yhteiset (verkosto)tapaamiset ja yhteisten toimintatapojen lisääminen.
Henkilöstön vaihtuvuus	Todennäköinen	Tietoisuus perhekeskustoiminnasta häviää, jatkuvuus ja tuttuus katoavat.	Perehdytys perhekeskustoimintaan, toimintasuunnitelman aktiivinen jalkauttaminen.

Lapset eivät muodosta
sataa prosenttia väestöstä.
Mutta he muodostavat sata
prosenttia tulevaisuudesta.

- Zig Ziglar -

**PERHE-
KESKUS**

Mukana elämässä.

LUONNOS 8.12.2022